

Hoekje van de Tema Tieker (12)

Johann Vandenhaute

Nieuwe tendensen in de filatelie zijn van alle tijden en zijn veelal nodig om de verzamelaar te blijven boeien. Het nemen van een abonnement op een postadministratie en dan de postzegels wegbrengen in een voordruk album is weinig boeiend, dat is het minste wat je kan zeggen. In deze reeks (HvdTT van 55 tot 59) werden enkele kritische noten, reacties en bedenkingen neer gepend die iedereen van verantwoordelijken in clubs, thematische verzamelaars, juryleden tot competitieve tentoonstellers wel eens heeft willen verwoorden.

Mens waarom erger je je toch zo?

Al ooit eens een voetbalwedstrijd bijgewoond waar de scheidsrechter, lijnrechters of zelfs de spelers niet éénmaal werden uitgescholden? Als de wedstrijd daarbij nog eindigt met een 0-0 score moet het op en rond het veld maar een saaie bedoening zijn geweest. Schuldpartijen en fluitconcerten op rekening van de mannen niet in de clubkleuren - vroeger strikt zwart gekeeld - behoren blijkbaar tot de geplogenheden van het voetbalspel. En niet nieuw is dat zelfs talentrijke voetballers elkaar kaarten aannaaien of van het veld trappen.

Ooit al eens een competitieve filatelistische tentoonstelling bijgewoond waar de jury, na de bekendmaking van het palmares, niet met kritiek werd overladen? Waar niet één deelnemer ontgoochelt zijn kritiek spuit? Of waar collega filatelisten elkaar begroeten met bedenkingen over andere collega filatelisten? Ook dat behoort blijkbaar tot de geplogenheden van tentoonstellen. En zo ook op de laatste nationale (Temsifil) en internationale competitieve (ECTP te Essen) was het weeral raak.

Eigenaardig toch dat omwille van een uitslag behaald op internationale, nationale en zelfs regionale tentoonstellingen sommige commentatoren naar de pen doen grijpen of telefonische contacten houden om in alles behalve sympathieke bewoordingen juryleden, organisatie of tentoonstellers een lelijke veeg uit de pan te geven. Er worden termen gebruikt op het randje van de welvoeglijkheid. De eerlijkheid en de reputatie van een hele groep mensen wordt ter discussie gebracht en in diskrediet gebracht, en men loopt het gevaar de reputatie van een hobby te hypothekeren. Dat mensen mondiger zijn geworden is een goede zaak, maar zelden wordt dat gebruikt om eens positief uit de hoek te komen.

“Dat mensen mondiger zijn geworden is een goede zaak, maar zelden wordt dat gebruikt om eens positief uit de hoek te komen.”

Dat er al eens 'iets' gebeurd, daar kan elke verzamelaar die in het circuit van de tentoonstellingen met wedstrijd karakter meedraait (en in welke andere competitie is dat niet?), wel een eigen verhaal vertellen. De meeste verzamelaars met een dosis gezond verstand, hebben geleerd snel te relativiseren en zich liefst niet teveel te ergeren. Zij steken hun energie in het beter begrijpen van de spelregels en het uitzoeken waar zij hun verzameling kunnen verbeteren. In plaats van zich te laten verblinden door de resultaten die anderen wel kregen en commentaren van de jury waar ze zich niet in terug kunnen vinden en dan soms afhaken.

Het hoeft niet verduidelijkt te worden wat het betekend tot wat negatieve uitlatingen kunnen leiden, we hebben de hedendaagse financiële crisis en bijhorende beursmalaise, waar elke negatieve uitlating leidt tot problemen, ja zelfs tot het failliet van ongenaakbare bedrijven. Wel, ook in onze hobby kunnen bepaalde toestanden die in die mate worden opgeschroefd een totaal verkeerd beeld doen ontstaan en schade berokkenen aan zowel de competitieve filatelie als het verzamelen zelf. Er is geen enkel voordeel verbonden aan het scheppen van een ongezonde sfeer rond de filatelie. Bijvoorbeeld; hoeveel keer moeten we niet aanhoren dat de uitgiftepolitiek van **Bpost** slecht is voor de postzegelverzamelaar. Zelden hoor je dat onze hobby één van de goedkoopste is waar je met jaarlijks 100 euro veel postzegels kan verzamelen. Zelden hoor je dat als je met deze hobby eventueel zou stoppen je het grootste deel van je geld nog terug kunt krijgen. Trouwens als dat toch te duur zou zijn is er nergens een reglement of wet dat zegt dat je alles moet aankopen. Je kunt ook alleen die postzegels aankopen die je mooi, interessant of de moeite waard vindt. Dit is waar de thematische filatelie zijn oorsprong kent, die postzegels samenbrengen van een bepaald onderwerp, een thema genaamd.

Het objectief van Themaphila als vereniging en in het bijzonder zijn kerngroepen, bestaat erin de thematische filatelie te bevorderen. Te bouwen aan het positieve imago van onze hobby en die uitstraling uitdragen. Trachten om elkaar te helpen in het samenstellen van een verzameling die dan later eventueel competitief kan deelnemen en daar zijn mannetje kan staan. Leer je ook op een eenvoudige manier een verzameling te starten zonder dat het financiële aspect doorslaggevend is. De maandelijkse bijeenkomsten van de kerngroepen bekijken alle facetten van de thematische filatelie (*ook open klasse en 1 kader komen aanbod*) van het prille begin tot de competitieve deelname en zelfs daarna. Want een verzameling is nooit af en kan nog altijd groeien, zelfs al heeft die goud gehaald op nationale of internationale wedstrijden. Deze

vereniging zorgt ervoor dat deelnemers aan een competitieve tentoonstelling weten wat ze kunnen verwachten, welke commentaren ze te horen kunnen krijgen, weten waar dient bijgestuurd te worden om een beter resultaat te kunnen behalen. Want zeg nu zelf wat is er heerlijker dan een beter resultaat te behalen dan verwacht? Het is allemaal menselijk.

Themaphila kan putten uit een traditie van goede uitslagen behaald gedurende vele jaren door zijn leden en die op hun beurt niet te bekrompen zijn hun verworven kennis door te geven. Themaphila moet een naamkaartje zijn met een positieve uitstraling dat bijdraagt tot het positieve imago van de thematische filatelie. Men zege het voort.(55)

Reacties

Uit de reacties op de artikels van Tema Tieker kan afgeleid worden dat deze schrijfsels door menige lezer worden gesmaakt. Het doet plezier dat de artikels nog hun waarde hebben behouden. Gelukkig komen/kwamen er zelden of geen geschreven reacties met al dan niet positieve kritiek. In de archieven van T.T. was een reactie opgenomen in de vorm van een artikel van een secretaris in een onbekend clubblad van een mij nu onbekende postzegelvereniging. Het feit dat het artikel in de archieven terecht kwam, meen ik te mogen afleiden dat de reactie T.T. genegen was. Hierna een geactualiseerde resumé.

Ter gepaste tijden wees Tema Tieker de verenigingen op hun *verantwoordelijkheden aangaande begeleiding en kennis verschaffen aan haar leden die al dan niet competitief tentoonstellen*. Algemeen werd de uiteengezette zienswijze bijgetreden. Doch het geheel van deze problematiek diende in een breder perspectief geplaatst te worden.

Laten we eerst de vereniging onder de loep nemen. Om kennis te kunnen overdragen moet die eerst aanwezig zijn, en bij mijn weten is er geen enkele filatelistische kennis vereist om een bestuursfunctie te bekleden of om lid te zijn. Het is zelfs niet nodig om te weten wat een postzegel is, maar waarschijnlijk zal door de passie voor de postzegelarij wel die basiskennis aanwezig zijn en met hoge waarschijnlijkheid zal wel het één en het ander verzameld worden in een insteekboek of voordrukalbum, ook zal de bestuurder wel een zekere aanzien genieten of de ijdelheid hebben van een zogezegde eerbare verworven titel. Voor de oren van oningewijde leden kan dat immers mooi klinken. Het verleent een zekere waardigheid die men misschien op andere terreinen niet kan waarmaken. Maar de kernvraag is: "Hoe wilt u dat uit dergelijke clubs kennis voortkomt?". Gelukkig bevinden er zich leden onder hen, die door zelfstudie en contacten met andere meer beslagen filatelisten, een goede graad van kennis verwerven?

Maar stel de kennis is wel aanwezig in de leidende functies of aanwezige leden. Echter de kennis dient overgedragen te worden. Meestal is men wel degelijk bereid hun kennis te delen met haar leden. Maar hier stuit men op een al oude hindernis. De leden dienen geïnteresseerd te worden en dienen zich enige moeite te willen getroosten om die kennis te willen aanhoren en te willen assimileren. Doch dit is een heel andere insteek die niet zomaar geaccepteerd wordt: het postzegelverzamen is een tijdverdrijf of een passie of een speculatie bij kopen en verkopen, ... zeker geen studie en kopbrekens. Ok, aangenomen, tot nu toe is er geen kwaad geschied. Iedereen verzamelt immers wat hij wil en op de manier die hem het best past. Hetgeen zeer normaal is. Een stap verder is al eens willen tentoonstellen. Meestal start dit bij een onschuldige doch nuttige clubtentoonstelling. Daar wordt de verzamelaar al vlug met heel veel lof overladen, meestal om de tentoonsteller te plezieren en zijn ijdelheid te strelen, anderzijds omdat de toeschouwer zelf niet beter weet. Er is nog altijd geen vuiltje aan de lucht!

Maar bij de volgende stap komt de aap uit de mouw. Men wil competitief gaan tentoonstellen, ja, want de verzameling is immers met alle lof overladen, dus 'wat kan er misgaan?'. In theorie geeft de voorzitter zijn goedkeuring van deelname door het inschrijvingsformulier te ondertekenen. Maar als deze brave man, alle leden genegen, met de beste bedoeling misschien zelf niet weet waaraan een competitieve verzameling moet voldoen, of om plezier te doen aan het lid de verzameling toch tentoonstellingswaardig verklaart, dan kunnen we regelrecht op onweer afstevenen.

Het palmares van de competitieve tentoonstelling wordt bekend gemaakt en de verzameling bekomt een deelnemingsdiploma. Wat een verwijten en tandengeknars opleveren. En de zondebok? Die is vlug gevonden onder de noemer juryleden. Deze bende onbekwamen, hoe durven ze! Hoe wagen ze enige tekortkomingen te vinden in deze prachtige niet naar waarde geschatte verzameling? Weten ze wel hoeveel tijd en geld hier is ingekropen? En dat reglement waar zij te pas en te onpas mee schermen, dat is toch maar een keurslijf waarin elk eigen initiatief verstikt!

Dat een ontgoochelde verzamelaar op een dergelijke wijze reageert, is best te begrijpen, medeleven welt op. Want in feite is deze verzamelaar de dupe van gans dit verhaal. De bestuursleden of collega-leden hadden hun moeten wijzen op te tekortkomingen, hun enthousiasme afremmen, de verzameling onder vier ogen beoordelen, dit om hun leden, waarvoor zij toch enige verantwoordelijkheid dragen, voor zware ontgoochelingen en vernederingen te behoeden. Maar wat soms ook gebeurt, en dit is echt soms het geval, dat zelfs de bestuursleden zich bij dat koor van protest aansluiten. Dat blijkt uit sommige clubbladen,

misschien een populaire manier van handelen, maar daar help je de verzamelaar niet mee. Alles het gevolg van het gebrek aan consequent handelen. Maar dat realiseert de vereniging zich soms niet eens.

Dat het ook anders kan bewijzen de kerngroepen. Daar wordt op alle mogelijke manieren de verzamelaar geïnformeerd en begeleid. Er wordt zoveel als mogelijk inlichtingen verschaft. Men vertoeft erin gezelschap van leden die bewezen hebben over de juiste informatie te beschikken en kunnen de kandidaat tentoonsteller al overladen met opbouwende opmerkingen. De verzameling wordt er in groep bekeken en zo voorkomt de verzamelaar "rode kaken" op een competitieve en bespaart zich enkele frustraties richting jury. Tijdens de vergadering wordt over wat hierboven vermeld staat gesproken omdat zij ook met deze toestanden geconfronteerd werden in hun opbouw naar een gerespecteerde verzameling. Moraal van het verhaal: "Plezier scheppen in de opbouw van een volwaardige verzameling of deel gaat uitmaken van het legioen der verbitterden".(59)

Verslag van de kerngroepvergaderingen

Tijdens de laatste algemene vergadering (van Themaphila) werd heel snel over het punt "verslag van de kerngroepvergaderingen" gegaan, nochtans kan het één en ander wel extra aandacht gebruiken. Want...

In bepaalde filatelistische kringen hoort men nogal eens kleinerend spreken over thematische filatelie. In het verleden hebben wij het daarover al meermaal gehad in deze rubriek. Bepaalde kritieken waren niet onterecht, zeker wanneer men het heeft over filatelie op wedstrijdniveau. Destijds kon de thematische tak van de filatelie niet vergeleken worden met studieverzamelingen van klassieke zegels, eerste uitgiften, postgeschiedenis e.a. Zulke vergelijking viel meestal in het nadeel uit van thematische verzamelingen. Dit kwam meestal door het gebruikte materiaal in de meeste thematische verzamelingen. De waardeverhoudingen - en niet alleen het financiële - spreken over het algemeen niet in het voordeel van deze laatste. Gelukkig heeft de thematische filatelie mijns inziens de laatste jaren een grote sprong voorwaarts gemaakt, en niet alleen op vlak van populariteit. De thematische verzamelaar heeft reeds heel wat inspanningen geleverd om zijn verzameling op het huidig niveau te krijgen.

Wie de F.I.P. reglementen voor de thematische filatelie aandachtig doorneemt zal tot de conclusie komen dat deze discipline geen synoniem is van eenvoudige filatelie. Gelukkig bestaan er richtlijnen om het één en ander te verduidelijken *en de huidige tendens is die toch wat simpeler te interpreteren*. Reglementen en richtlijnen bieden de basis waarmee de thematische verzamelaar een waardevolle verzameling kan opbouwen.

Uit voornoemde documenten blijkt dat het sterke punt van een thematische verzameling het thematische element moet zijn. De verzamelaar die steunt op een stevig plan, een logische en diepe ontwikkeling van het thema zal automatisch op zoek gaan naar het beste en meest aangepaste filatelistische materiaal. Op termijn komt men dan tot een verzameling die gerust naast eender welke "klassieke" of "postgeschiedenis" kan plaatsnemen.

De voorbije jaren hebben de verantwoordelijken van de kerngroepen steeds bewust gekozen voor een eerder eenvoudige benadering van de thematische filatelie, maar steeds met de F.I.P. Reglementen en de daaraan verbonden richtlijnen e.a. stromingen in de thematische filatelie in de hand of ingedachte. Herhaalde theorieën en gesteund aan de hand van mooi beeldmateriaal (en nu gepresenteerd met behulp van een projector) krijgen de verschillende aspecten - of reglementen - waarmee de beginnelingen het meeste probleem heeft, de nodige aandacht, zodat één ieder zijn verzameling kan opkrikken zonder echt steeds zware financiële inspanningen te leveren. Themaphila en haar kerngroepen kunnen niet enkel blijven bestaan om geïnteresseerden in de eerste plaats warm te maken – en te houden – voor het thematische verzamelen, maar ook te voorzien van de nodige informatie en ja zelfs specialisatie.(58)

Boeiende hobby ...

Werd de aandacht gevestigd op de alternatieven die onze hobby alleen maar boeiender, leerrijker en waardevoller maken. We vallen in herhaling, maar een verantwoordelijke van een vereniging heeft de plicht de aandacht te vestigen op de waaier van mogelijkheden die de filatelie biedt.

Tussen de verzamelaar die jaarlijks de gekochte zegels in een voordrukalbum opbergt en de veel gelauwerde, gefortuneerde, specialist met een unieke verzameling, liggen ontelbare nog te ontginnen filatelistische gebieden, voor elks wat wils. Het is goed dat daar soms eens de aandacht op gevestigd wordt om later niet te moeten horen dat postzegelsverzamelen een saaie en – soms ook – een dure bedoening is.

Uit onze kennissenkring kennen wij iemand die zowat 18 jaar geleden, bij het opkuisen van de ouderlijke zolder, tussen andere jeugdherinneringen, enkele ringmappen terugvond met daarin de zegels die hij vele jaren terug met de meeste zorg had verzameld. De microbe hapte weer toe en de man zette zich terug aan het verzamelen van zegels. België en Frankrijk - want daar bracht, en brengt hij nog steeds, zijn vakantie door – droeg zijn voorkeur weg.

Hij schreef in op een abonnement van beide landen, zo was hij zeker om geen enkele zegel onderweg te missen. Jaarlijks werden de zegels opgeborgen in het voordrukalbum. Op ons aandringen om aan te sluiten

bij onze kring werd door hem indertijd meermaals afgewimpeld, met de opmerking dat hij verkoos te verzamelen zoals hij dat wilde, en geen nood had aan anderen om zijn hobby te beoefenen. We verloren de man een tijd uit het oog tot we hem enkele maanden geleden terug ontmoetten op één van de vele ruilbeurzen in het Brusselse. Hij was druk aan het zoeken naar oude postkaarten met dorpswinkels en cafés. Op onze verwonderde vraag, vertelde hij gestopt te zijn met het verzamelen van postzegels omdat het uiteindelijk toch maar een saaie bedoening geworden was. Hij is dan overgestapt naar postkaarten, dat bleek, voor hem althans, veel boeiender te zijn. De brave man had na 16 of 17 jaar natuurlijk nog niet ontdekt dat er, buiten het verzamelen van postzegels, nog andere filatelistische verzamelgebieden waren die evengoed konden beantwoorden aan zijn drang iets “boeiends” te verzamelen.

En zo zijn er velen - ook mensen die lid geweest zijn van onze vereniging die ooit begonnen zijn en die interesse verloren hebben. Zij zorgen voor het profijt van de opkopers die maar al te gretig “gestopte” verzamelingen opkopen aan veel te lage prijzen.

Daarvoor is het nuttig dat regelmatig, binnen de gesloten kring van een vergadering, ideeën en suggesties aangebracht en besproken worden. Er zou moeten naar gestreefd worden het peil – op filatelistisch vlak natuurlijk – van onze vergaderingen naar omhoog te brengen door het regelmatig programmeren van voordrachten. Er bevinden zich onder de leden van onze vereniging - en niet allemaal zijn het trouwe bezoekers – verzamelaars die heel wat te vertellen hebben over hun verzameling. Indien er interesse is zijn zij vast bereid dit ook te doen.

Bij het lezen van deze bijdrage moet de verzamelaar van postzegels zich zeker niet van zijn of haar stuk laten brengen. Filatelie begint met de postzegels. De verzamelaar moet enkel weten welke boeiende wereld deze van de filatelie is - of kan zijn.

In elk geval steunen wij de slagzin: iedereen verzameld op zijn of haar manier, zoals hij of zij dat verkiest. Maar zorg dat het geen sleur wordt. Begin daarom misschien een thematische verzameling.(60)

“Iedereen verzameld op zijn of haar manier, zoals hij of zij dat verkiest.”

Panorama van de Filatelie

Op de meeste tentoonstellingen krijg je steevast een “PANORAMA VAN DE FILATELIE” te bewonderen. De organisatoren geven, met de medewerking van de tentoonstellers; een overzicht van de mogelijkheden die de filatelie ons biedt.

De tentoongestelde verzamelingen worden onderverdeeld naar gelang iets wordt uitgewerkt; bijvoorbeeld traditionele filatelie, postgeschiedenis, thematische filatelie. Deze 3 vernoemde vormen zullen we hierna kort behandelen.

De traditionele filatelie

Is de filatelie die het meest bedreven wordt. Elke verzamelaar is ooit gestart met een landenverzameling. Het bij elkaar brengen van zegels uitgegeven door een bepaald land. De nieuwe uitgaven worden aangeschaft en naarmate de financiële mogelijkheden het toelaten, tracht men in het bezit te komen van de oudere zegels. Het is de bedoeling een land compleet te verzamelen. Dit laatste lukt meestal niet. Maar een verzamelaar laat zich niet zo vlug ontmoedigen en zal uitzien naar een ander land dat op een of andere manier zijn of haar interesse opwekt. Dit hoeft niet noodzakelijk een buurland te zijn. *Zo verzamelt uw dienaar Zwitserland en maakt het op die manier kennis met dit eigenzinnig land, haar bewoners en culturen.* Tot de traditionele filatelie behoren ook de gespecialiseerde studies van bepaalde zegels of uitgaven. Een studie van de Belgische “épauletten” en “medaillons” is weliswaar voorbehouden aan de kapitaalkrachtige verzamelaar, maar een studie “Poortman” en “Elström” is best nog te doen met een normale beurs.

De postgeschiedenis

Het kleurrijke vignet dat als verzamelobject zo gezocht is heeft per definitie een andere bestemming dan zo maar - ongebruikt - in een album terecht te komen. Een postzegel, aangebracht op een brief, is het bewijs dat de behandelingskosten betaald werden door de afzender. De postzegel heeft niet altijd bestaan als “kwitantie t.o.v. de posterijen. De organisaties, die door de eeuwen heen, zorgen voor het overbrengen van geschreven berichten werden steeds, op de een of andere afgesproken wijze, vergoed voor hun diensten. Het bestuderen van de wijze waarop berichten overgebracht werden, behoort tot het domein van de postgeschiedenis. Deze tak van de filatelie is zéér uitgebreid en boeiend. Postgeschiedenis beperkt zich niet enkel tot de postzegel maar richt zich evenzeer naar de stempels, merken e.a. aanduidingen aangebracht ten bewijze van postale behandeling. Ook pre-filatelistische brieven – verstuurd voor het bestaan van de postzegel – worden in de verzameling behandeld.

De verzamelaar zal zich beperken tot een bepaalde stad of streek, periode, postverbinding of systeem. In het verleden kende onze vereniging enkele zeer goede voorbeelden met: “Postkantoren van Brussel”, “Het verzenden van kranten in Frankrijk” (nog steeds actief) en “De postverbindingen tussen België en Groot-Brittannië.

De thematische filatelie

De eerste postzegels vertoonden het beeld van het staatshoofd, het plaatselijke wapenschild of een waardecijfer dat overeenstemde met het briefport. In 1851 vinden wij op de zegels van Canada een bever en in 1854 op die van West-Australië een mooie zwaan. Het was een goed idee van de postrijen de postzegel niet alleen te beschouwen als een frankeringsmiddel, maar als drager van een beeld, als verspreider van een boodschap. Ook afstempelingen werden aldus gebruikt. De laatste decennia wedijveren de nationale postrijen met elkaar om postzegels op de wereldmarkt te gooien, hetzij om hun beroemdste landgenoten een plaatsje te geven, hetzij om hun toeristische aantrekkelijkheden of hun geschiedkundige grootheid te tonen.

De verzamelaars, worden aangetrokken door de beelden op de zegels. Ze verzamelen postzegels met afbeeldingen van planten, vogels, kastelen, kerken e.a. In een eerste stadium zal die verzameling enkel bestaan uit zegels. Later worden aangepaste afstempelingen bijgevoegd. De verzamelaar maakt kennis met postwaardestukken, postzegelboekjes, voorlopers, e.a. filatelistische elementen. Kortom, heel de filatelistische wereld gaat nu voor hem open. Tijd of ruimte bestaan niet meer. Een oudere of klassieke zegel vindt zijn plaats naast een recente uitgifte. Een zegel uit Finland prijkt naast één van China of Canada. Een pre-filatelistische brief staat bij een afstempeling van verleden jaar. Er geldt slechts één voorwaarde: alle gebruikte filatelistische elementen handelen over hetzelfde thema. En zo, alleen gedragen door de beeldrijksdom van de filatelie, krijgen een ontelbaar aantal thema's gestalte.

Met zijn filatelistische panorama levert deze tentoonstelling aan iedereen het onbetwistbaar bewijs dat filatelie niet alleen een boeiende hobby vertegenwoordigt maar evenzeer de bron is van een bestendige culturele verrijking. Waar hebben we deze waarheid ook al eens neergeschreven?(56)

Bron: Deze artikelenreeks is een **geactualiseerde heruitgave** van nummer 55 tot 59 zoals deze werden gepubliceerd in het tijdschrift 'Filatelia' (Strombeek-Bever) door wijlen Florent Coene als leidraad voor de vergaderingen van Ke.The.Fil in de periode 1983 – 1993.